

Za Jaroslava Vrchlického

Pomona, bohyně s ňadry brunátnými,
 s hnědými stehny tvrdými jako pilíře,
 klín naplněný vůněmi ovocnými
 rozevírala právě. A hojné k nevíře,
 5 zardělé proudy jablek, hrušek, sliv
 stékaly po sehnutých větvích do zahrad a niv,
 révové těžké hrozny k prasknutí nabobtnaly,
 již v stráních slunečných sládnouce bezbožně,
 a plody, plody, plody ženám vstříc se smály,
 10 pro vína, mošty, pálenky oslnivě zrály
 a snědá děcka přejídala se jimi nemožně.

I v lesích toho převlhkého léta,
 kde bláznivé zeleně se tísnily divoce,
 jak předzpěv k hudbě barev, jimiž podzim vzkvétá,
 15 rudé a černé přšlo v houštinách ovoce.

Ve stínech houby šupinaté, chlupaté i lysé
 vzrůstaly velce ve tvarech i barvách lákavých,
 a když jsi mechem tiše šel, v němž nohy bořily se,
 ze skryší lesních zvoníval hédonistický smích.
 20 To jistě dryáda s kozonohem měla
 tu cosi velmi smělého, an jí tiskl prs,
 docela malounko snad se přitom rděla,
 to od jeřabin ovšem, jichž ve vlasech měla trs,
 ve vlasech dlouhých, tmavých zelenavě,
 25 jež s čupřinami faunovými mísily se hravě.

Tak pozdní léto královsky plody mrhalo,
 byl září bohatý a země byla bujná,
 pohanství přírody ti v údech i v srdci zpívalo,
 v samotách božstva měla dostaveníčka růjná.

30

Tu jednou v tichý podvečer šťavnaté hojnosti té
van podivný náhle rozčeřil nivy, lesy, vody,
strom plody těžký zachvěl se, šuměly trávy skryté,
van volný, nylvý vanul v dál, kolébaly se plody.

35]

„Umírá básník,“ šuměl van a vážně vanul světem.
„Umírá pohan,“ odpovídaly duby a buky.
„Umírá básník,“ opakovala tráva s posledním květem.
„Umírá pohan,“ odpovídaly tajemné lesní zvuky.
A všechna bujná božstva lesů, vod a strání
z pňů, houštin, vodních hlubin vyšla v temnou noc,
snad pud je vyvedl, snad země zachvívání,
a „Umřel básník“ šeptala si dlouho přes půlnoc.

40

45

Pak náhle tóny zazněly, a všechno zachvělo se,
píšťaly píseň opojná pílila plnou zemí,
ozvěna třásla zrny rév a třásla se i v rose,
jen bozi všickni a bohyně stanuli zbožně němí.

50

55

Tu píseň starou, prastarou, velikou, svatou, ryzí,
nad jižní víno nejlepší jež lahodná jest a vášnivá,
v níž celá země živoucí rozkoš lásky sklízí
a řídí organismů všech se velebně zachvívá,
tu píseň drsnou jako v říjnu ržání jelenovo
a něžnou jako lidská báseň na ňadra milenky,
tu píseň tráva zná i ty, houkající sovo,
tu píseň faun zná, nymfa zná, i modro pomněnky,
tu píseň míz a krví zná také člověk sám,
pokud ho neobelstil blasfemický chrám.

A to, že božstva zmlkla, oddána horkým snům,
to bylo tím, že sám Veliký Pan,
jež probudil ten divný nylvý van,
přiložil píšťalu ke kosmatým svým rtům.

60

A píseň zněla ke chvále básníka a pohana,
ke chvále země rodící plody ruměné
a zněla dlouho do noci, zněla pak až do rána,

ke chvále vášně milostné v skalách, skryší zelené,
a jeden veliký, žárný zpěv se perlil nocí tou jen
ke chvále sladkých prsů božských i lidských žen.

Tu sténala ňadra dryády pod dlaní kozonoha
a mezi plavé nohy se drala hnědá noha.
Za básníka pohanského v milostném nočním klidu
slavila božstva země ohnivou panychidu.

Veliký Pan jim k tomu svou nejlepší píseň pěl
a východ i západ, jih i sever ke chvále básníka zněl.

V tu dobu pak zlíbala mrtvého básníka hlavu
bohyně bohyň, Venus, a vzala jeho slávu
mezi svá ňadra, rozkošná nad pomyšlení,
a nesla ji přímo na Olymp, kde smrti již není.

CHVÁLA SELKY

V květnovém slunci kraj, hle, horoucně kyne,
v mámivé roucho svatební stroje se o překot,
na čelo věnce si z písní i květů vine,

5 ve smaragdový závoj si halí nader svod,
skulinou každou vůni syrovou dýše
a šepem sám si stříbrný šelestí doprovod.

Tak zřím jej zvlněný, světlý z vyhráté výše
na kraji lesa; smyslný, jistý, nevinný
jak nápoj zelený kypí z obrovské číše.

10 Vlnami kučeravými skrývá hlubiny,
plochami pravoúhlými vesele svítí
a jako koráby na vlnách kolébá dědiny.

15 Smysly mi probouzí, na tváři ruměnec nítí.
Zrakem a chřípím jej chválím. Písní venkova
se opájím a navěky chtěl bych se zpítí.

Tu jasné iluze rostou vonného domova
a lidí ztepilých, sladkých, vidiny silné
se náhle rodí z úsměvu, pohybu, ze slova,

20 jež cestou potkávám, shůry v lučiny sdílné,
v uličky tiché kráčeje... Zeleň mám v oku,
med v ústech a srdci, v uchu včely pilné,

představa má se podobá říčnímu toku.

*

Jsi krásná? Nevím.
Jsi mladá, silná a ztepilá.

25 Pohledem děvím,
rci, kolik srdcí jsi ranila,
pohledem orlice, pohledem holubice,
blesků je v něm a sladkostí na tisíce,
a otvíráš jej široce,
30 ať modrý je, černý, nebo hnědý,
zrá sladkohořké v něm ovoce,
do dálek plují v něm ledy.

Máš nadra malá, pevná, vzdorná
a celička jsi nepokorná
35 jak z oceli.
Tvá chůze, lodice plachetní,
tvé tělo, březová haluz, jež sní
o ději v pupenech.
Tvé studánkové veselí
40 jde královsky a prostince;
sníš jistě v černé hodince
o darovaných ti úsměvech.

Nejvíce však se ti obdivuji,
když horké chleby neseš od pekaře,
45 zatímco bílá oblaka blankytem plují
a tobě mákem žhnou tváře.
A zastavíš se odpočívajíc
planoucí, vzpřímena,
pod šátek odsuneš pramen kštic
50 a zvrátíš ramena.
Nějaká slova tvá zvoní.
A pecen voní.

*

Jsi krásná? Zdá se mi, věru;
snědého hospodáře jsi žena,
55 v kolébce plavou máš dceru.
Jak broskv pevná jsi a ojíněna
a chutnáš také tak,
když muže ovineš jako svlak.

60 Ale ta práce, och, práce tvoje!
Chod různotvárný sladkého stroje!
To štěstí pro tvé tělo i mysl,
to požehnání dvorce!
Jak voní ti krásně a horce
prudká a ožehlá ramena
65 a symbolický kyvu jich smysl
co vše tu znamená!
Ty vzácné páky jsou lásky plny,
ty páky budoucnosti,
a nader tvých pružné vlny
70 v milostné souvislosti
jim hudou doprovod.
Od svítání až po večerní muže objetí,
kdy v důlek na lokti snad pocel zaletí,
jaký to den a vznešený chod!
75 A jaké v něm sladké myšlenky,
když dítě balíš do plenky!

A nad polem staneš-li, nad lučinou
s nástrojem prostým v ruce,
jak hroudy jsi nejkrásnější květ
80 a svítíš tu prudce.
Slunce tě jalo zlatou pavučinou,
a oči rukou si cloníc,
do dálky hledíš na ten váš svět
přes kříže starých zvoníc.
85 Tvá modrá sukně, pestrý šátek, košile rezná,
tvrdá tvá lýtka nahá:
dne všedního jsi veliká kněžna,
po níž i vítr žádostivě sahá.

Ale dni jsou, kdy zpíváš
90 a za děvčátko se míváš.
V zahradě jak malá pěnice
den zpíváš celý
uprostřed zeleniny, u hlavy včely,
veselá světice.

95

A dni jsou, kdy tančíš se štíhlými muži
a horkou rosu máš na brunátné kůži.
Tak slunce před západem vdechuje květina,
tak světlo před večerem stravuje hodina
jak ty teď své mládí.

100

Však lichocení žhavá tě nezmatou,
jsi dítěte šťastnou zajatou
a jeho otce pohledem líbáš kradí.

*

105

Jsi krásná? Ano.
Jsi stále silná, pevná, ztepilá.
Všechno ti bylo dáno,
vše v sobě jsi spojila.
A muž tvůj, čeled, dobytek váš v stáji
i půda veškera šepce,
když mimo kráčíš křepce:
Hle, žena!
A oblaka se na tě usmívají:
Gratia plena!

110

115

Och, píseň klíčů tvých slyším jak vyzvánění,
když se svátostí jde kněz,
jdu do komory za tebou v snění,
kde vonívá ovoce, byliny sušené,
koření, sýr a uzené
a na jaře pod okny bez.
V tvých rukou veliká bílá vejce
jak šperky jsou,
a všechna jsi podobna čarodějce,
když s jitrní fanfárou
drůbeží, která vděčně krákoře,
své hnědé zrní sypeš na dvoře.

120

125

V tvých rukou každá věc má zvláštní jas,
a hřeben nejkrásnější,
když dětem češeš plavý vlas

a pro nejmenší, nejmilejší
mazlivá slova máš
130 a jako Madona se na ně usmíváš.
A když jdeš na slovo boží
tak naškrobená, šustící,
vázná, a přece tančící,
a hrdě ruce tvé na modlitby se složí,
135 jdeš po návsi jak královna.
V kostele modlíš se po zvyku,
však někdo jsi, kdo s bohem se porovná
bez velkých cavyků.
Víš, kdyby teď Spasitel před tebou stál,
140 že na děti by se pozeptal
a na muže a na polnosti
a pak by jen prostě požehnal
ty vaše prosté ctnosti.

*

Ještě jsi krásná,
145 třebaže k zemi již trochu se kloníš.
Očka máš jasná
a památkami voníš.
Ještě i malé růže rdí se ti v obličejí svrasklém.
Obrázky vnoučat máš za sklem.

150 Ještě jsi krásná, třebaže stříbrné vlasy
zpod šátku ti svítí.
Ještě si znalecky prohlížíš úrodu, klasy.
Ti nejmenší nosí ti kytice kvítí.
Pro každého něco máš z dubové truhlice,
155 pro vnoučata nejvíce;
vždy jablek posledních u tebe najdou vděk,
pod svatým obrázkem věneček.

A krok máš pevný dosud.
Jsi křepká a čilá, tak veselá,
160 bys ještě písničku prostou si zapěla
dojemným hlasem.

165 Tvůj za obzor odchází osud
jak na moři bárka zcela malá,
když pohoda stálá
a vzduch je naplněn jasem.
170 Tvé dni jak bílá plachta mizejí
s malinkou nadějí —
tak tedy sbohem!

170 Květ země jsi šťastný a líbezný byla,
méně jsi snila než moudře žila
pokojným slohem.
Ze země vykvetlas, se zemí rostlas a v ni se vrátíš,
větříkem skosena jednoho dne
tiše se ztratíš.

175 Sbohem, můj sne!

*

V květnovém slunci kraj, hle, horoucně plane,
jak nápoj stálý a ohnivý. Z jeho hlubiny
výtečných věcí vůně vášnivá vane.

180 Ji piji dlouhými doušky po celé hodiny,
po celé dny své tiché. A prosycený
tím pachem jejím složitým sním své vidiny.

Sním přímé a hrdé muže, věrné ženy,
sním život požehnaný, práci radostnou
pod rozložitými lipami, kaštany, kleny.

185 Je země příliš krásná krásou prostou, ctnou
v zátokách klidných, kde Města nerostou dýmy
a všude nad střechami zeleně se pnou,

190 než abych iluzemi ji neplnil svými,
tou slávou čistých gest a ctností prastarých,
jež hasne zatlačovaná mocnostmi zlými,

otrokům zlata bývá pro frivolní smích
a ještě daleko kdesi zneuznána
snad vzkvétá, rody nesouc na ramenech svých.

195

Tak také tebe sním, ženo venkovana,
silného rodu matko, květe pohody,
sílo, jež nejsi, jak v Městě ta, toliko předstírána.

Tu kolem, zdá se mi, vonějí předčasné jahody.

Vidím strom a sebe v něm,
 jako z podpalubí hledím okny jeho
 na proud času;
 věcí pevně utkaným snem
 5 po hladině proudu zeleného
 uplýváme v jasu.

Vidím dřevo jeho jak ramena sedláků
 tvrdé, hnědé:
 pěsti vedra a mrazu, větru a lijáků
 10 ukovaly je a lišejníky šedé
 ověnčily mu kůru vrásčitou,
 rodíce a množíce se pod jeho záštitou.
 Země skládala je z nejlepších svých látek
 jako veliký venkovský svátek,
 15 když tak z keříku žvatlajícího dětsky
 rostlo v košaté stromisko mužně šumící,
 rozpráhlo své paže jako atlét řecký,
 na nich vztyčujíc korunu kučeravou a hostící
 život ptáků a hmyzu.

20 Vidím snědé dřevo jeho, ztratilo už mízu,
 hoblík stolařův odskakuje od něho jak od zvonoviny,
 ale vidím křesla s hradními slečnami,
 stoly s trnožem, s čišemi medoviny,
 v selských jizbách legátky s dlouhými nohama,
 25 s vyřezávanými srdci,
 vidím trámy a fošny, svět možno na ně vrci,
 v krbech polena a dobrý jejich plamen,
 koly ve vodách se měnící v kámen —
 zatímco tu datel do kůry buší, mláďata v hnízdě piští,
 30 bzučí hmyzy, květům dávají své pocely,
 míza vystupuje v nejvyšší ševely,
 zatímco tu dětská ručka snad po žaludech se vzpíná,

plyne život, strom a já a svět, a každá chvíle příští
táž jest, a přece jiná.

35 A již dřeva nevidím, vidím děj, jenž vzrůstá,
nahore a dole se líbají tisícera ústa,
aby uprostřed dubové tělo
žilo a rostlo a mohutnělo.

40 Vidím nahore korunu jeho a každý zvláště lupen
napadený, beroucí a rozdávající pokojně,
čím jest na větvi a čím jest neskupen,
dění věčného účastný přehojně.
Vánku každému něco dá a vezme od každého,
s dechem světů dech se mísí jeho,
45 z jihu sladkost má, ze severu tvrdost,
a přec prostý jest jako dětská hračka,
vystříhaná panenka z papíru, zelená značka,
a přece chybí mu hrdost.

50 Vidím tajemnou chemii v jeho koruně.
A již koruny nevidím, vidím děj, jenž plyne.
U nás na dvoře suší jeho listí, na stlaní, a do vůně
celý stápejší dům, do vůně, z které se line
les a slunce, deště, větry,
u nás dýchají nesmírné kilometry.

55 Vidím dole kořání jeho, pronikající hlínou,
hledající a horlivé.
Och, jak drží jej! Och, jak jej pojí s domovinou,
koloběhu mízy napomáhajíc žíznivé!

60 Vidím tajemnou proměnu látek v jeho kořání,
a již kořání nevidím, vidím děj, jenž mívá,
síly křižující se širé ve tkáni,
krajku života, symfonii.

Vidím strom a život, sedě v jejich nitru,
smysly mé se podobají letnímu jitru.

Ty ploty, několik chalup a holých stromků
 a vzadu na stráni koruny stejné holosti
 na modré oponě, je-li jasno, na šedé, jde-li sníh,
 ten vzduch mezi vším, silný, a u tohoto domku
 5 ti vrabci, strnadi, kosi, plní starostí,
 toť příbuzenstvo S. K. Neumanna a jeho knih.

S ním pracujeme, radujeme se, teskníme, sníme,
 jakmile modré záclony jsme odhrnuli a jejich kytice,
 s ním železnou zimu sdílíme jak Lopař se psem stan
 10 a od něho se odloučíme, jen když se ženou, s dítětem
 dlíme
 anebo z nádraží v Brně do Rudolfské jdeme ulice,
 cizí i známé jako pařížský bulvár a cesta karavan.

Nesmíme zapomenouti však na dráty elektrické!
 Na devaterou linku naší oblohy,
 15 jež odněkud přichází a mizí někam, vzhůru nebo vdol!
 I nám a dědině celé připomíná bratrství lidské,
 jež raduje se tu ze své krásné polohy
 a těší se, och, tak se těší na první jarní stvol!

Tož zazdá-li se nám někdy, že ostrov jsme cizí,
 20 poněvadž jinak všechno vidíme uprostřed dědiny,
 toť kousek jen pravdy: i pevně jsme sepjati s ní
 jak ona s Moravou, a Morava ve svazku mizí
 s celičským světem, burácejícím písní lidské rodiny,
 jež u nebe zcela jistě jako chorál zní.

25 Hlad, touha a láska, vítr a luční květy
 tak jako nádraží, pošta, dráty a tam dole ta silnice,
 jak silné věci nás pojí se vším a se všemi,

Verhaeren, Dostojevský, Rabindranáth Thákur

a F. T. Marinetti

právě tak jako babka, jež tam za muškáty pohlízí

na nás velice,

80 jsou s námi, my s nimi. Se světa tichy i bouřemi.

ZDE, V TÉTO ULIČCE ÚZKÉ...

Zde, v této uličce úzké, nejstarší z dědiny,
kde ploty se rozpadávají, domky i rodiny,
kde silné záclony brání jen, abychom nezřeli si
navzájem do postelí, v skříně a mýsy
5 a sobě tváří v tvář neujídali ze skývy vezdejší,
kde cosi každého z nás se všemi druhými chodí,
zvuk hlasu, spád kroků, pach oběda i věci nepatrnější,
ve vzduchu hustém jak lepidlo, v němž všecko ke všemu
lne —

10 jak cizímu vystěhovalci v podpalubí lodi
zde, v této uličce úzké mi nemine dne,
abych se neviditelnými prsty, mnoha, necítil připoutáván
cizinec k cizincům jak bratr k bratrům, jichž dlouho
nespatřil,
abych se necítil, ode všech dostáváje, všem dáván
a docela malým, jedním z mnoha,
15 jako bych lupenem v kroužícím listí byl,
jako by proti vůli mi vedena byla noha
a ruka, ústa, srdce, myšlenky,
i rachotem fůry vezoucí jedle, i blekotem stařenky —

20 zde, v této uličce úzké, kterou miluji,
poněvadž se tak houpá jako bárka mezi vlnami vrchů,
k čupřinám jejich měňavým nahorů pohlížejí,
poněvadž na světlo každého rána i já s ní vypluji,
ať zimou umlká, ať hlaholí v slunci se hřejí,
hltaje se vším, co zde jest, jasů i dešťů sprchu,
25 a poněvadž tedy v ní jsem, a ona ve mně —

zde, v této uličce úzké, v skrčeném koutku země,
kde, náhodou zahrán sem byv, již vše a každého znám,
jsou chvíle přece tak zvláštní, hrozny sladké a ukradené,
do nichž se zakousnu náhle, potmě a sám.

30 Za nocí, jejichž poklop nesmírně vydut se klene
a krásně vybroušený na fasetách svých hoří,
zatímco ulička dole již spí jako nemluvně,
cos promluví náhle šepem, hlas, který se koří,
35 aniž vím, ve mně-li jest anebo vně,
aniž vím, která slova ve které praví řeči,

tu, stoje kdes venku, ano, má ulička je to přece,
ale teď všechny věci tu na kolenou klečí,
docela jiné, neznámé, vor zbožný na širé řece,
já na něm uzel z houžve, ale myslím, a plyneme, plyneme,
40 a nechápali bychom, kdybys řek: zhyneme!,
krev hroznu sladkého z ústních koutků mi vytéká
a krev mou vlastní zatlačuje a zpíjí,
zní mezi zemí a poklopem hudba odvěká,
mé tělo odpočívá jak po vášnivé říji,

45 nesmírně vděčen jsem za všechno, mokvavou půdu líbám
pod svými koleny,
pro bílý květ se shýbám
v proud zelený...

A teď zde opět je úzká ulička naše,
50 nikoli, fantóm jen, jenž se jí podobá,
tajemnou končinou plížím se plaše,
cizinec, podivná osoba:
kolem je všecko z temného sametu,
a já jsem jak naplněn tajemstvím záletů.

55 A teď jsem jak plavčík, jenž na lodi, nahoře v koši,
uprostřed moře, v noci, si myslí, jak je to divné,
že zde jest, a nikoli na pevnině, v krčmě, kde hoši
s holkami sedí, popíjejí a v karty hrají —

ale já nejsem plavčík, básník jsem — a jak je to divné! —
60 zbloudil jsem, vrchy mne přikryly, lesy mne uspávají,
aniž z nich cesty hledám, spokojen

a trochu zmaten jen,
že zde jsem, zde právě —

65 (jako by mandelince nebo kovaříku
napadla směšná věc, proč žije v trávě,
a nikoli v muzeu za sklem a na špendlíku) —

70 Chodím po takové noci se světélkem v líci
a každému zvláště ze všech těch lidí,
jež potkávám, jež okna má míjeti vidí,
chce se mi na setkání cosi hezkého říci,
i krvi otrávené, míšencům bez ctnosti a vnady —
dokud si nevzpomenu, že mně to jen náleží, mně zcela
a bez výhrady.

LEDY V DUBNU

Ve žlebech, ve zmolinách, kam slunce vejíti může
jen po dlouhém klepání,
host vzácný, vzbuzující však veliké rozpaky,
poněvadž do všech koutů zvědavě nahlíží —
5 ve žlebech, ve zmolinách v dubnu kalnými, chladnými
hledy
nad křehkým bubláním svítí zapomenuté ledy.

Rytířské zpěvy ptáků
již ze stromu na strom věsí útlé své věnce,
vzduch na volných místech vane jak mladé víno,
10 podléšky dětinsky se dívají docela blízko
a půda se vzdouvá kolem jako mateřský život.
Ze šera, z hlubin mrazivě dýchající
jen ledy ty lesknou se jako zhasnuté svíce
mdlé, cizí.

15 To starci jsou, sedící na lavičce u dětských her a tanců,
nad hrobem starci, kteří musejí odejít.
To místa jsou oprysklá na zdi zlacené sluncem.
To skvrny jsou olejné pod strojem,
jenž požívá hodiny práce.

20 A kusy jsou to mého vlastního mozku,
které mne zmrazí, mně odtáhnou ruce,
když srdce má tisíc chutí cos provésti prudce.

Nechte si chrámy své, pagody, věžičky ze sloni
a věci, jež kadidlem, pačulim zavoní,
chci světlou a vzdušnou dílnu.

Nechte si kněžská svá roucha, kostýmy obnošené,
vzezření zasvěcenců a masky povznesené,
chci prostý, občanský šat.

Ve staré železo hodil jsem devocionálie,
do ruky vzal jsem nástroj těžkého métier,
z prostého kovu tepu závažné věci,
někdy i zbraň.

Sedím a tepu, a zvoní mi lesklé nástroje,
jako by vojáci na koni cválali do boje,
to někdy — a častěji, jako by hudba šla:
prostou a veselou píseň vpřed stále posunuje,
dům a dům dělá místo, zástup se přidružuje,
tu zdvihne kapelník hůl, nastane ticho,
všechno se zastaví, někteří klobouky smeknou,
pohledy zvažnějí, šedivé fasády změknu,
ráz! hlubokými tóny
počíná hymna.

Sedím a tepu, a mimo okna má plyne
po každé vteřině vlídné a pohostinné
nějaký docela prostý zjev:
housata uštipující trávu před plotem,
fůra, jež dlouhé kmeny veze s rachotem,
holčice nesoucí chleby;
života jednoduchého střídavé nárazy
způsobem nevzrušujícím pokojné obrazy
kladou mi na skla jasná
a zas mi je berou.

A třetí děj, to je přístav mých vidin a snění,
jež připlouvají a odjíždějí po proudu bdění
jak plachetní bárky a lodi:
míjejí jedny jak větřík, jenž křídla náhle složí,
35 z jiných se vylodí u mne hromada zboží,
ovoce, surovin;
své bledé ruce široce majíc roztažené,
obloha poněkud severní nad tím se klene,
hry racků házejí po ní
40 veselé věnce.

A tu si vzpomenu někdy, let kolik je tomu již,
co jsem byl také bujný a potulný tovaryš
u mistrů, u života;
na stole dubovém plný korbel nám stával,
45 na naše výpravy svět se nám čekati zdával,
děvčata špoulila rty.
Ale já stesku po letech mladosti v srdci svém nenesu,
po práci vycházím do luk, vycházím do lesů,
přináším hříby z hlubokých doubravin,
50 miluji rybolov.

Tož by se zdálo, že čas mi pokojně nad hlavou dřímá.
Jako když dlouho po blesku teprve hřímá,
o dění slýchám hlučnějším.
A přece přijdou mi dni jak oblaka k prasknutí nabitá,
55 jak hroznů koše, jichž zrna jsou zralá a nalitá,
svět širý s nimi;
svět širý slyším kolem své rodné, těžce rodící půdy,
ze hlubin země hrčí vozíky plné rudy,
žní kosy řinčí, jdou vojska a bronzové sochy
60 z náměstí rostou.

Naslouchám větrům, k jich křídům šustícím čichám,
na skále dívám se v dálku a široce dýchám,
zamyšlen vracím se domů;
vážím a ze všech stran prohlížím děje:
65 kdes jde snad o bázně, jde o naděje,

které jsou také mými.

Myslím, že kovová ústa polnic již volají,
že musí nastoupit mnozí a mnozí, než zdolají
nepřátel starých pluky —
a já jsem záložník.

70

Jsem věčný záložník armády, která je všude,
ve všech jsou řečích pochodu slova, jež hude
našeho pluku hudba.

Položím nástroje, opustím dílnu a lesy.

75

Kopáč a lopatu sem! Zákopy sděláme si,
a zde je puška a šavle!

Jedinou dobrou ránu vyšlu-li v tomto boji,
dvakráte, země, byli jsme v životě svoji:

v dílně své pro tě jsem pracoval,
v poli jsem pro tě se bil.

80

Tak tedy život mi rychle i pomalu uplývá.

Po špatné noci hodina starostmi šedivá
na slunci lehne si do trávy.

Ledacos mohu si odříci z toho, co jiní mají,
poněvadž tisíc mám věcí, jež jiným unikají,
a nezakopané hřivny.

85

A když se přelidské touhy octnou v cestě mi,
větrný zámek si stavíme křehkými dlaněmi,
všechno vím, co bych činil a činil,
kdybych byl bohatý muž...

90

Nechte si chrámy své, pagody, věžičky ze sloni
a věci, jež kadidlem, pačulim zavoní,
mně stačí les a dílna.

Nechte si kněžská svá roucha, kostýmy vypůjčené,
vzezření zasvěcenců a masky povznesené,
mně stačí prostý šat.

95

Škrabošky pro masopustní jsou jen maškary.
Zde však jsem s úspěchy, bludy a nezdary
já skutečně, osoba civilní,
dělník a občan.

100

SKŘIVAN

Mezi nebem a zemí, mezi nebem a zemí
bode, pilko pracující tak časně,
abys vyřezala stříbrnými zoubky
otvor do vzduchu pro moje nové básně!

5 Drátky kovové, tenké, lesklé
z melodie tvé horlivosti řítí se na mě,
spoutávají mne a žhavými drápky
prsa chytají mi, hlavu i rámě.

10 Celé tělo mi hoří v studené jitřní lázni.
Kůži svlékáš mi, abych lehčí se mohl vznésti,
abych vyplynul ze dna jako korálek plynu,
abych letěl vzhůru, k tobě, nad tebe, v štěstí.

15 Stříbrem tekutým, které všude se rozptýlilo,
pod oblaka, do mých vlasů, do veverčího hnízda,
v zádech slunce, na pružné plachtě světla
jaká rozkoš, jaká svoboda, jaká jízda!

Jak mléko čerstvě nadojené
vzduch vlažný je, hustý a zpěňný.
A mně je líto modré mušky,
kterou jsem náhodou rozmáčkl.

5 Dnes věru bych nemohl ptáka střeliti,
povelem krutým přerazit zpěvy:
jak balvan ohromný spadl by z větve
a země pod ním by zaduněla.

10 Kam bych se ukryl strachem a studem?
Slunce by všude mne nalezlo.
Slova by neřeklo, jen by se dívalo
jarním svým zrakem, a já bych byl nah.

15 Ptačími písněmi poset je den,
jako když sestoupnou všechny hvězdy
a vedle sebe, nad sebou, vpravo, vlevo
paprsků štíhlé ruce si podají.

Ptačími písněmi poset je den.
Ve všem je nějaký vnitřní tlak.
Ničemu nechci způsobit hoře.
20 A pozor dám také, aby můj stín
nepadl na nic jako mrak.

DEŠTĚ V KVĚTNU

Vsáváme vás jako dychtiví čtenáři řádky liter,
tváře nám přitom hoří a nitro se nám šíří
odhodlaností k životu za večerů a jiter,
když kraj zvoní, cvrliká, šumí, chvěje se, víří
5 vaší dumavou písní.

Věru nemohli bychom říci, když vás tak vsáváme chtivě,
zdali sluneční paprsky byly nám milejší včera;
dnes však jistotu cítíme a ve všech smyslech živě,
že by nám těch pocelů dlouhých vašeho chladu a šera
10 nenahradilo slunce.

Zde teď, pijáci nenasytní, za stolem sdružení shodou,
vypijíme vás z oblohy, po níž se oblaka točí.
Vzduch, jenž všude je linkován tiše se lesknoucí vodou,
jako umyté okno za chvíli vyjasní oči,
15 zazní jasněji ptákům.

Budeme pak opilí, bujní, rozmařilí,
na bradě se nám zalesknou poslední kapky.
Jako pruty vztyčíme trupy své za novou sluneční chvílí,
květy, pupeny novými ověncíme si čapky,
20 novou chrabrostí srdce.

Deště! Za sebe, za ptáky, za zvěř, za stromy, byliny, trávu
děkuji vám, nápoje květnové, s polibkem běžící děvy.
Celujete mi jako dubům prostovlasou hlavu,
linkujete mi papír pro nové zpěvy,
25 deště, květnové deště!

NA ČERVNOVÉ ZEMI

5 Sterými prsty tohoto slunného místa
na břehu prostovlasé a rozcuchané vody
červnová země ukrutně napadla mne,
jak polyp sousto, jak vojsko ves, jak osiku větru van
a ze všech stran.

10 Rukama, nohama oháním se a bráním.
Odhodím jedny, že mne lechtají směle,
lomcuji druhými, poněvadž bolest mi činí,
celý můj zápol se děje však ze zvyku jaksí,
jest jako zdráhání ženy, která miluje:
15 potají tisíc mám chutí si lehnouti zcela,
vzdáti se s roztaženými, horkými údy,
dát si všechno líbiti,
zavřítí oči, zapomenouti svět,
rozkoší krutou se chvět.

20 Ještě však chvilku nechte mne státi zpříma!
Ještě se chce mi jazykem stíratí si
krev z rukou a rukama z tváří.
Ještě se chce mi brániti mozek a maso,
lámati marně vřezávající se pilku.
Ještě jen chvilku!

A klesám.

25 Jen se mne chopte, červnové prsty země!
Na mne se vrhněte, bytosti, věci tohoto místa!
Bodejte, škrabte, sajte mne, ovinujte,
zaplavte životem, který se vylíhl právě
z vajec a pupenů, z larev a břich
nesčetných!

30 Bylo to ze zvyku, ze studu falešného,
ze strachu naivního, nectností člověčství,
že jsem hned nezašeptal „Ano, och ano!“
Ale již vzdávám se na slunci, na tomto místě,
kde se již nejedna asi vzdávala žena.
Netřeba, byste mne šetřily, prsty země.
35 Pod chrupem rozkoše krev má může téci.
Pojďte jen, bytosti! Pojďte jen, věci!

Lesky a barvy, hleděl jsem na vás se zalíbením,
oslepte oči mi však, vámi nalité přes okraj,
vylopni mi je, chceš-li, ty, zeleni, především.
40 Ševely, bzukoty, křiky, hukoty stáda,
které se žene, balvan nebalvan, řečištěm,
protrhněte mi bubínky opilých uší.
Pachy a vůně, ze všech stran postupující,
napěchujte se mi až k prasknutí pod chřípí.
45 Zalehněte mne, věci; doteky, omamte mne.
Chci býti vámi přibit k zemi jak rudochů luky.
A chci se dusiti pod vámi jak pod těly černošek.
Jen proměňte mi tento červnový den
v tropický sen!

50 Jen přiblížte se, shrňte se na mne ještě více!
Zde ležím, šaty můžete strhnouti ze mne.
Chci, byste všickni a všecky našli cos chutného na mně.
Vezměte, jezte, pijte toto mé tělo.
Nejsem již vetřelec, nepřátelský hlas,
55 jsem z vás...

S věcmi a bytostmi všemi tohoto slunného místa
na břehu prostovlasé a rozcuchané vody
jest u mne červnová země.
Liány ostružiní, chmelu a svlačce
60 povalily mne, svázaly, zakously se do mne;
nebráníc žhavým lukům, které vysílá slunce,
listoví zahrnulo mne, obstouplo, stisklo ke dnu,
větve se přese mne položily jak pruty mříže.

65 Po marném zápasu horký, nadmut a zpocen
dokola kolem vysílám hostiny vlašný pach,
zdaleka svolávající dopolední chtivost.
Mšice a mouchy, pavouci, mravenci, brouci
obletují mne, padají na mne, dobývají mne útokem,
70 sosáky, kusadly napadající mou kůži.
Jak pevnost jsem obležen, střelami zahrnut, hořím.
Ještěrky vrátily se, hadi se plazí tiše mimo,
plži mne ztékají, stříbříce šaty.
U břehu na balvanu na rybu číhá vrána,
úkosem pátrajíc však, zda ještě se hýbám,
75 vážky a motýlice chřestí nade mnou křídly.
A ptáci jsou zde: mláďata všude piští,
růžová hrdla jim zejí, když se přiblíží staří,
život se hrne na mne, země mne drží,
zalknu se v této strži.

80 Zalknu se rozkoší v objetí krutém.

Ach, byla by to smrt!

Celý jsem tvůj byl za svého života, země,
mne odcizit tvým ňadrům nemohla záhrobní lež.
Po lidsku bloudě jsem se k tobě vždy vrátil.
85 Nemůže rozloučiti nás planá naděje již.
Proč tedy jednou mám v hrobě uvězněn býti,
v studené, temné, hubeně žijící kobce,
či kouře oblakem vyletět komínem pece,
nad lány kvetoucí rozptýlen býti větrem?
90 Proč připraviti mám steré a steré sosáky,
sterá a sterá ústa o sousto, o živnou půdu?
Proč býti nakonec přece odtržen od tvých prsů
jako květ z trsu?

95 V červnové ráno na slunném jako zde místě
u zpěvné, prostovlasé a rozcuchané vody,
zaškrcen tvými prsty, zemřít chtěl bych, země.

100 A nenalezen, nepohřben zůstati ležet,
jablko spadlé ze stromu do vysoké trávy,
živočich na mechu zdechlý v houštině lesní,
zůstati ležet v zeleni, v slunci i pod hvězdami,
napaden býti ihned vojskem tvých bytostí,
rozpadnouti se v sousta, v života pařeníště,
skutečnou hostinou býti všemu, co zde již čeká,
zvolna být pohlcován, roznášen na všechny strany,
105 zmizeti až na těch několik neděsících kostí —
zpočátku bílých, pak zšedlých a omšených
a všemi živly společně
zhlazených konečně...

110 Jaký to život objímá zde mé žití!
Jaký to život objal by zde mou smrt!

Dívčino,
 srnko, zoře, mladosti, kam běžíš?
 Chtěl bych, abys teď se zastavila,
 chtěl bych, abys teď mne políbila
 5 plaše, rety vlhkými, jako strýc se líbá,
 dlouho nespátřený,
 ale hodný, důvěru vzbuzující strýc,
 který čelo — postaru — křížkem poznamená,
 viditelným znamením lásky,
 10 a pak — dlouho — se dívá za odbíhající postavou.

Dívčino,
 jak jsou štíhlé tvé boky,
 přítulnosti dvě, k slunci se plazící hádاتا,
 jak jsou pružné tvé kroky a skoky,
 15 prostá hudba, hra kořat, květná neděle,
 jaké jasné máš čelo, jaké čiré oči,
 že bych našel na jejich dně
 každou perličku z hlubin!

Ale ty se nezastavíš, poněvadž jsi mládí,
 20 poněvadž jsi veselá venkovská dívčina,
 která poškádlí ráda.
 Dobromyslná, srdečná jsi,
 snívá, hluboká býváš,
 cesta šťavnatým krajem, tu a tam zastíněná,
 25 bezejmenná lidová písnička v lukách,
 jako jarní deštík osvěžíš náhle,
 ale prcháš, touhu zanecháváš
 ve všech poupatech.

V trávě, zde u tebe, stojím a pohlížím na tě,
 30 kterak běžíš, a přece stále jsi tu,
 stále táž a stále jiná,

říčko, poutnice, zasněný pochode vody.
Nahé tělo tvé
jako dlouhé, rozpuštěné vlasy,
35 chvějící se a vlnící ve třpytné síti,
vábí, láká, dráždí, svléká mne dlouhými pohledy,
chtějíc nejen laskáno býti jak žena,
nýbrž pohliti mne, nade mnou zavřít se,
nade mnou a nad všemi věcmi,
40 jejichž obraz aspoň, nemohouc míti jich,
lačně polyká, skrývá v průzračné nitro.

Říčko,
sestro venkova, který tě miluje,
tvoje břehy se podobají širé třídě,
45 vyzdobené k příjezdu vladaře.
Jasně koberce, prapory všude jsou rozestřeny,
olše, vrby tvoří špalír a mávají kapesníky,
ptáci volají vivat,
chmel a svlačec s velkými bílými květy
50 všechno ověnčily.
A ty míš, jednou tryskem,
usmívajíc se a kynouc na všechny strany,
jindy pomalu, jako bys nemohla se protlačit davem,
vážná, laskavá ke všem a ke všemu.

55 Toť však hra jen, chvilka, malý tvůj rozmar
nebo obraz, jež si vymyslí tulák.
Neumíš se přetvařovat, horská dcero.

A tak na kamenech, na svazích
hluk jsi, písnička, skok a smích,
60 hříbě, listí vířící, v dětských ručkách míč;
metáš kozelce a válíš sudy,
jako sen se tříštíš,
jako by se rozezněly zvony, skla a dudy,
zpíváš, výskáš, pištíš.
65 Uličnice jsi s upřímnýma očima,
světlá lavina lesků, blesků a pěn.

Ale jindy — jak jsi zadumána,
jaká jsi ty tichá, unylá panna!
Mladá, neurčitá touha halí tě závojem,
70 pavučinová pouta svazují tvé pohyby,
jiní snivých hodin na tělo usedá ti,
nepochopená vášeň doutná ti hluboko v očích.
Zdáš se sníti o něčem, co není,
s roztaženými křídly jsi temná babočka denní,
75 která odpočívá,
čekáš na pocel větru, který šepce v snění
o vzdálených věcech mnoha, sladkých k uzardění:
jaká jsi ty krasavice svůdná a tklivá
v této hodině!

80 A pak přijde okamžik ještě tišší:
jako žena jsi, která má tajemství,
ve svém životě hluboko tajemství sladké.
Modré kruhy pod očima máš,
stanouc, před sebe se zadíváš,
85 naslouchajíc do hlubiny tichým pohybům,
tajemnému, překrásnému ději,
ztlumenému zpěvu o naději,
kynoucímú těstu života.

Říčko,
90 dech tvůj voní jako lesní stín,
a já nevím, kdy tě mám nejraději:
zdali veselou, zpěvnou, skotačící,
rozhazující stříbrné cetky po všech bylinách,
které k tobě se sklánějí,
95 nebo snivou, zrcadlíčí všecky věci, jež vidíš,
i můj pokorný, zdálky přicházející obličej,
nebo konečně temnou, tajemnou,
hrůzně svůdnou a lákající sebevrahy,
aby vešli v tebe jak do neznámého pokoje,
100 navždy zavřevše za sebou dveře.

A já miluji i všechny věci s tebou a v tobě:
tučné byliny, celující tvé boky,
šedé larvy, procházející se po tvých mělčinách,
hady, hraboše, vydry, sídlící v děrách tvých břehů,
105 konipasy, kteří tě obletují a na velkých kamenech uprostřed
pokyvují jako taktovka k písni,
ledňáčky, hosty tvé z drahokamů,
pentle rdestů a řas, raky, ryby —
ryby nejvíce,
110 živé, kovové hračky ve tvých studených prstech,
a z nich nadevše pstruhy,
hbité střely tvé mladosti.

Těch si važ,
jako křehká děcka je opatruj!
115 Neboť nebyla bys to ty již, kdyby tě opustil
jarý kralevic jasné vody, posázený rubíny.
Opuštěná, zrazená, zestárlá byla bys milenka,
zanedbaný hřbitov, nečistá cesta,
morem stížená bytost.
120 Tichou loďku nekolébal by na tobě podvečer
jako veliký, svátý list.

Říčko!

RÁNO

V červnové ráno, ve tři hodiny ráno
sněm dosud všechno je stkáno
v křehký a bledý tvar.

5 Kraj, stisknut mléčným poklopem k zemi,
je zalklý dosud soustem noci,
jež s rozepjatými perutěmi
již pouze jako zřidlý stín
hrouží se v západ.

10 Dědina ještě má zavřené oči,
až k ústům staženu peřinu ticha.
Vychladlý, vlhký vane vzduch
po jejím čele.

Nehybně leží s roztaženými údy,
s pokojným dechem, se spícími pudy
15 nevinná, sličná.

Vycházím tiše na ranní lov,
nemohu jinak než po špičkách.
I tak však o zrnka písku mé podešve
dělají nesmírný hluk.

20 A přece ze všech stran v celém kraji
již všickni ptáci cvrlikají,
hvízdají, zvoní.

Jen ještě větším ticho však činí
a lidský krok můj tak nevhodným.
25 Plížím se k řece nemístný zcela,
ruměncem tvář se mi uzarděla,
ač slunce ještě v lesích.

Dívám se do světa jak otvorem tunelu,
jenž z něho vykrojil malé zelené místo.
Z tohoto balvanu vidím věci, jež jsou.
Je-li cos jiného kdesi, není rozhodně jisto.

5 Na tomto balvanu, čnějícím u břehu z vody,
přikrčen dřepím a chystám se k dravému skoku
jak dobromyslná šelma, která má hlad
a svity rozkoše animální ve tmavém oku.

10 Napravo, vlevo, přede mnou, za mnou, hore
je zeleň, kterou však cítím spíše než vidím.
Jen vodou zde u svých nohou jsem si docela jist,
k ní připojen šňůrou, po jejímž cukání slídím.

Tep vody touto cestou zde mezi prsty držím.
Jak ukolébavka přechází mi v celičké tělo.
15 Ale já bdím a číhám a zhola nic nechci,
než aby šňůrou to trhlo a do hlubin jelo.

Rozhodně: neexistuje zhola nic jiného
než toto místo, jež z prostoru mi zbylo,
semknutých věcí místo, můj rybolov,
20 v němž se vše k jednomu mžiku společně soustředilo.

K jednomu mžiku, k výbuchu, k prasknutí napjatých věcí.
Pomine náhle kontakt můj s vodou, jež dřímá.
Uprostřed tohoto světa vytryskne stříbrný plamen.
Budu jen sevřená ruka, která rybu třímá.

Zatímco skrčen, vtisknut zdám se do této samoty zde,
 která hledí mne přerůstí, zahladiti mne zcela,
 jsi-li tu, šume stromů, ptačí zpěve a hvizde,
 jsi-li tu, skálo pozlacená, zeleni s pohledem děvím,
 5 dnes věru nevím.

Dokořán otevřel jsem železnou bránu čela,
 všechny dělníky odtud vyslal jsem do ciziny,
 za nimi hledím, kterak jdou,
 derou se v jas a noří se v stíny,
 10 s mým zrakem a sluchem v čele se strou
 po širé zemi.

Opojen řevem světa, mlžnými nadějemi,
 krok za krokem za nimi celý se posunuji
 od této výspy sladkovodního kraje,
 15 kde snad jsem byl, ale kde nejsem, poněvadž dálkou pluji,
 kde asi má ulita leží jen, s níž větřík si hraje.

Krok za krokem za nimi postupuji vpřed,
 a oni jdou, hrnou se, tlačí v širý svět,
 razí mi cestu, otvírají mi dveře:
 20 pole a pole, les a les odskakují za nás,
 dědiny, města, pohraniční stráž...

Města a města, bodáky, Rýn, Hamburk a námořníci.
 Milujeme hnědi zvětralých lící
 sedíce v krčmě, v husté a kalné žluti,
 25 milujeme pařáty na těžkém půvabu holek,
 vyhladovělé pudy, krutý alkohol a vtip.
 V přístavu nočním vdechujeme chtivě vlhký
 a páchnoucí slib.

Teď jsme se zcivilizovali.

Sivozelená slán je pod námi, před námi, v dáli.

30 Jsme pasažér první třídy, samotář, podivín snad,
při table d'hôte mlčelivý, sám stále mluvící s mořem.

To nejkrásnější nemohli jsme si s ním říci.

Bohudík, že je konec a maska dole!

Lépe je býti s oráčem chudým než s panským parním

pluhem,

35 když nám již učarovalo to sivozelené pole.

Brooklyne řvoucí! New Yorku nebesa škrábající!

Nevzpomínáme si snad? Koneček mastné sítě,

Vacuum Oil Company, jak se vždy jednoho rána

prisával uprostřed dědiny, lovil pro zlatého pavouka?

40 Lomoze, líhni nejztřeštěnějších věcí!

Nesmírná kovárno, v níž ohromná demokracie

klade se na kovadlinu, znova se ve výheň hrouží!

Dnes ráno však nebyl to stesk již po malé evropské louži?

Dál! Bláhový lete! Přátelská ruko farmy!

45 Zdar, kamaráde! Vzpomínáš na naše mládí?

Na rvačky s policií? Na okultické žvasty?

Zdar, Američane! Naděje užraly se.

A naše lebky pomalu jsou lysé.

Dál! Kde jsi, horečko prvních zlatokopů?

50 Dál! Nikoli, nečteme o hloupých revolucích.

V Buenos Aires palmovou třídou jdeme.

Dělníci moji, které jsem vyslal z čela,

nejsme-li syti pevniny, dosti přec těchto zemí!

Rio de Janeiro ještě! A dva měsíce moře.

55 Jako zvon to v nás hlaholí v nejbližší rejdě.

Tahiti! Tahiti! Stůjte, dělníci! Přestal svět.

Bude nám vůbec ještě kdy možno někam se rozletět?

Sníme sny, jež jedenkrát byly až ke dnu již sněny.
Ach, jaké hloupé a voskové psali jsme kdys básně!
60 Ve vlasech veliké červené květy mají tu hnědé ženy.
Od žida kupujeme jim pozlacené cetky.
Denně si šeptáme, zapisujeme v mysl,
že zde jsme, skutečně zde, v těchto hedbávných tropech.
A zcela jsme venkovští, příroda, široké plíce,
65 a jako nikdy předtím nám hnusno i tropické město
a jeho důstojníci, prodejně tanečnice.

Pst! Noc je velebná příliš.
Pst! Všecky dveře k světu jsou zavřeny.
I ústa...

70 Proč tímto browningem nemožno usmrtit čas?
Všechny zbytečné touhy zahynuly by s ním.
Dělníci, počkejte přece, až vám dám rozkaz.
Což opravdu tento koráb prorazil novou díru
ke světu, k neznámým věcem, k Evropě staré?

75 Dál tedy! Padesát pohledů nazpět. Korábe, rychle!
Což kdyby se nám zachtělo sem se vrátiti zemřít?

Po dlouhé pohodě buď vítána, slaná bouři!
Tu přivázání v pěně a kouři,
ve svět se řítíme.
80 Nic nemůžeš nám, bláhové nebe, nic, vzteklá vodo.
Na to, co bylo, myslíme.

Znova a znova myslíme na to, co bylo,
na slunce v houštinách, na hnědých nadrech.
Přece nás něco do nových dveří pudí.
85 Najíti červy v nejsladších jádrech?

Spěcháme klubky japonských přístavních měst.
Tokio. Venkov. Staré fotografie vidíme živé.
Žluté mravence, ušaté Buddhy, zvetšelou pohádku.

90 Princezny lásky v klecích Zelených domů,
z jichž průjezdu vyvolavač vábí nás dlouhými verši.
Netřeba, abys tančila, porculánová figurko,
úsměvem pouhým, géšo, nám oslazuje saké.

95 Teprve jezero Biwa láká nás jako kachnu
hnízdo si udělat v rákosí zpívajícím
a znova si říkat dojemné povídky země.

Dělníci, vzhůru! Zpátky do Nagasaki!
Před lodí odjezdem píšeme pohlednice.
Postačí síla nám pro Vladivostok a Sibiř?

100 Železnic lety, které nás unášíte
jak říčka rozvodněná zazátkovanou láhev!
Kterou jste vyhlédly pro nás zátoku tichou?
Anebo pobřežní kámen, o nějž se rozbijeme?

Jací jste, dělníci moji, jací jste kouzelníci!
Zde tedy odsunout máme od oka kaleidoskop?

105 Sedíme na balvanu holého norského fjordu.
Znavená křídla zobákem probíráme si,
pták stěhovavý.
Sediví se šedí splýváme, odvála melancholie
svět kdysi žhavý.

110 S rybáři vyjíždíme a mokří se vracíme z lovu.
Na pohřbu nasloucháme pastora mírnému slovu.
Severe přísných věcí, důvěrný sousede smrti,
minulost na prach drtíš jak mezi kameny dvěma.
115 Nastává veliké ticho, v němž musí se zroditi zvuk.
Nějaký výkřik ze škrceného hrdla...

Kterak se stalo, dělníci, že padáme k jihu?
Kterak se stalo, že jsme tak lační a svěží?
Evropou starou dolů, och, jak se to běží!

Ze skály Gibraltaru hledíme k africkým břehům.
120 Dělníci, rychle! Znova nás volá slunce.
Dělníci, rychle! Káhirské krčmy a bazary!
S velbloudem výlet, a když už jsme zde,
tož s těmito hloupými turisty dolů až k pyramidám!
Egypte! Nile! Hnědá ty tanečnice!
125 Ale což nemyslíme již na druhé tropy,
na mladou černošku, na hlavě nesoucí džbán?

Obrátte, dělníci! Cožpak jsme výletní jachta?
Což máme snad v úmyslu psát jednou fejetony z cest
a doma spisovatelkám se plést do řemesla?
130 Africká pánev nás volá. Uganda. Kongo.
Dělníci, vpřed! Zde si kdes odpočineme.

Ležíme pod kokosovníky, kde černí kolohnáti
vrhají na hromady úrodu ořechovou.
Procházíme se plantáží, agávovými poli.
135 U břehu Viktorie kolébáme se v džunce.
Pijeme na verandě whisky a černou kávu,
žvatlají důstojníci a boy nás ovívá hebce.

Čas míjí. Dotečky prstů sklouzají po všech věcech
jako po domácím, dávno zděděném nábytku.
140 Nějaké zakryté hroty počínáme cítit.
A jednoho rána nuda z klece deštivých časů
sápe se po našem hrdle, nechť nás zaplavuje.
Z šerého kouta zlé a protivné sednice
upírá na nás oči žlutá zimnice...

145 Dělníci moji, kde jste tak dlouho byli?
Což jste mne zradili, zbaběle opustili?
Nikoli? Dobrá! Jen když jste zde již!
K sobě mne přivažte touhle liánou pevnou.
Vlechte mne! Sláb jsem. Spěchejte do Evropy!

150 Tak je to dobře, dělníci. K vlašskému břehu!
Pijeme dlouhými doušky laskavost, modř a něhu.

Jsmo rekonvalescent. Sotva dočkati můžeme se
modrého jaterníku v jednom moravském lese — — —

155

Slyším tě, šume stromů, již, ptačí zpěve a hvizde,
vidím tě, skálo pozlacená, zelení dívčích zraků.
Skrčen a vtisknut do této samoty zde,
jsem podoben v zátoce tiché omšelému již vraku,
jenž dopředu kolébá se, jako by odrazit chtěl,
ale v břiše voda mu šplouchá s rybami lesklých těl.

KDYŽ CESTU MI VROUBILA ŠALVĚJ

Tyto své slabé a hubené ruce
v železné svírám, nepovolné spáry
a z každé strany za hrdla držím,
škrťe a vraždě je, starost a vztek.
5 Kruťte se, svíjejte, supejte, řiďte,
vláčený cestou tlucte se po šterku,
nepustím, nepovolím,
pokud mé prsty cítiti budou
života jediný ve vás tep,
10 pokud mé ruce nebudou moci
odvrci bezvládné mrtvoly vaše
daleko ode mne, pryč z této cesty,
kterou mi vroubí dnes šalvěj.

Tmavé a hrdé, vážné ty květy
15 vonějí soucitem, moudrostí hořkou,
domlouvají mi modrýma očima,
abych vás nepustil ze smyček pěstí,
abych vás zabil a šel dál.
Kruťte se, svíjejte, supejte, řiďte!
20 Chtěly jste se mnou, tož se mnou jste, hle!
Až tam k té hrázi vás dovleku k řece,
naposled stisknu, svrhnu vás dolů
napospas vlnám, jež jako kočky,
když se jim ukáže syrové maso,
25 předou a trou se o břeh a trávník.
Svoboden půjdu pak, uslyším ptáky,
kteří jsou se mnou zde jako ta šalvěj.

Věru to nebude poprvé dnes,
co jsem se pustil v takový zápol
30 a škrťím vás, bestie zákeřné.
Číháte všude jak stíny všech věcí,
jež znenadání vyskočit mohou,

sotvaže člověk protře si oči,
rozhodí záclony oken.
35 A kdo je sláb, jak šelmy jej srazíte,
na hrud' mu kleknete, ruce a nohy
na jedno místo mu přibijete.
Po krvi lačníte, po mozku našem,
žahadly všechno v nás ubodáte,
40 až smyslům zmámeným zazdá se země
jak velký žalář, kde nekvete nic
než bledá plíseň světla se štítící,
a všechno ostatní lež jest a klam.
V děs byste změnily i tuto cestu,
45 v hady mně snad i šalvěj.

Ale to nesmí a nesmí již býti!
A bylo-li to kdys, byl jsem zbabělec,
že pěstmi těchto svých hubených rukou
nechopil jsem vás za hrdla.
50 Že ruce nechal jsem bezmocně viseti
po bocích těla, jež napadly jste,
až vaše sveřepost mi zkazila smysly,
a místo samožitného chleba
já jed svých bolavých prodával chvílí.
55 Zradil jsem zemi a povinnost básníka,
ukřižován jen směšný jsem býval.
Jako by zde teď, na tomto slunci
opilec klesl v šalvěj.

Básník je něco docela jiného.
60 Na kříži nehraje divadla davu,
který se nimrá rád v slzách a stonech.
O mříže klecí si nedere čela.
Neskuhrá, nefňuká, nelomí rukama.
Starostí, vzteků hladová smečko,
65 básník je básník, až když tě bije,
básník je básník, až když tě potřel
a do tvých mrtvol zarazil žerd'
praporu lásky a kladu!

70 Básník je síla, jež zavírá propasti,
na pustých úhorech růsti dá klasům,
zpívá jak jez na širokém proudu,
voní jak u cesty šalvěj.

75 Kdo by jen, kdo by na našem pochodu
na bílém praporu zlatý znak země,
na bílém praporu zelený věnec
před těmi nesl, kdož rodí se, rodí,
puzeni k sobě a držáni od sebe —
kdyby to básník nečinil denně,
stupeň a stupeň, krok a krok?
80 Pod svojí halenou má míti ukryty
tvých zubů závistných krvavé stopy,
které si odnesl z tvrdého zápolu,
zběsilá smečko, s tebou.
Z víry a shody, z lásky a kladu
85 má míti složenu zorníček barvu,
hledící v život jak šalvěj.

Starosti, vzteky, och, jak vás já znám,
krhaví, potulní, hladoví psi!
Vím, že jste zde a všude stále —
90 zde však a všude zdolatelní!
Sevřením pěstí možno vás uškrtit,
na řetěz uvázat, zahnati do boudy
dupnutím nohy na celý den.
Anebo poslušné učinit na povel
95 jednoho pohledu, je-li to pohled
vůle, jež roztíná uzly.
Tou vůlí, tou vůlí moci zásobit svět,
každého z těch, kdož zde jsou a přicházejí!
Básníků nových závažný cech
100 vyslat jak mužstvo uhlokopů
pro tuto vůli jako pro krásné uhlí
v hloub této jediné naší země
a z poezie učinit uhelnou stanici
všech našich vpřed se deroucích lodí!

105

Krhavé bestie, čím byste byly,
kdyby z nás každý vykročil silně
a cestou chtěl jen viděti cíl
a posilující šalvěj!

110

Proto vás škrťm, proto vás vraždím dnes,
proto vás vrhám teď do této říčky zde
takhle... a takhle! Co je z vás, šelmy?
Vln hříčka, neškodný postrach ryb.
A já jdu prost a vesel a svoboden.
Na zpěvy myslím živné jak chléb,
115 jak uhlí rozdávající teplo,
vonějící jak šalvěj.

RADOST

Myslím, že létám,
že mávám ve vzduchu velkými bílými křídly,
která se blyští jak zrcadla,
hned opilými údery bijíce letní žár,
5 hned s roztaženými prsty tanouce nade vším jako
požehnání
anebo do oblak vztyčena společně rozrážejí svět.

U země, docela nízko však se to děje,
poněvadž na světě nic mne již od země neodvěje.

Snad tedy nelétám ani,
10 snad jsem jen poskakující veliká koule,
průhledná, z pružného skla, plná rubínů,
jež rudé blesky metají na všechny strany.
Z palouku na palouk a ze stráně na stráně skáči
znova a znova přes toto údolí zde.
15 Jsem žhavá koule, červený kohout, maličké slunce,
jež není si právě jisto tím, co činí,
a padne-li náhodou na onu skálu tam,
o její hranu jistě se roztříští s výbuchem.
Milión rubínů v horký se rozletí vzduch,
20 zasrší v slunci jak jinošské krve gejzír,
vysokým proudem se vznese nade vše k výši,
v mocný se rozestře chochol a způsobí dešť:
krůpěj a krůpěj, krůpěj, krůpěj, krůpěj
zářící radostí pokropí veškeru zeleň
25 a zbarví červeně říčky kovový pás.
Mám této rudosti předem již plničký zrak.

Kdož to ví ostatně, pravda snad ani to není,
snad se jen koná v bujaré mysli mé červené představení.
Jedno je jisto však nade vši pochybnost:
30 nechodím dnes jako druží.

Mám bezpochyby gumové podšvy a podpatky,
proto je krok můj tak lehký;
mám bezpochyby v srdci svém šampaňské víno,
proto jsem vesel a bujný;
35 mám bezpochyby v mozku svém podvratné rejdy,
proto jsem veliký pán.

S rozkoší, myslím, mohl bych dnes vrhnouti sebe jak pumu
do nějakého tučného kočáru,
do chrámu ztuchlého, do ryčné sněmovny
40 anebo do vody kapřího rybníka,
do travou zarostlé ulice jen.

Vari mi z cesty!
Jak francouzský pilot dnes létám,
jak povětroň řítím se pitomou atmosférou!

5 Vlhké, vonné mlhy táhnou z lesů a lad,
 podzimní večer tichý je pěchuje v chlad,
 namotávají se v klubko, napravo, vlevo, nahoře, dole,
 zamotávají v ně domky, ploty a stromy,
 5 lávku, studnu, psa, jenž má hlad, a chodce, který jde
 z hospody,
 klubko klesá mezi lesy a pole,
 bokem na stráně a v lomy,
 klubko průsvitností, jež lampy škrť,
 které marně cukají sebou a se vrtí,
 10 namáhající se podati si svazky paprsků.

Uprostřed tohoto klubka, nad dědinou, na kopci
 vyhoupla se,
 šátkem zamávala a rozběhla se
 vráz:
 15 sanice, úplněk, vodopád v lese, útok kavalérie,
 srdce, které na poplach bije,
 sráz.

Uprostřed tohoto klubka ohnisko rozdělala,
 před nímž pohasly lampy a schoulily se věci,
 otec hlavu skláněl a matka se křížovala,
 20 jako by meluzína zakvílela v peci.

Klubko trhlo sebou, chvěti se počalo, v pohyb uvnitř
 se dalo,
 molekule za molekulí rozvířila se v něm
 kolem ohniska,
 domky, ploty, stromy, lávka, studna, všechno, co spalo,
 25 probudilo se vyplašeno snem,
 zajíc kličkoval v strniska.
 Po víru a vlnách jeho se rozeplula flotila zvonů
 všemi směry ze středu, sklouzaly šňůry tónů,

korálky, jež vybuchovaly, vlaštovky, jež zatínaly drápky
30 a kdes v dáli klesaly narazivše na stěny,
byvše opojeny, byvše zmateny
jako malé oběti mucholapky,
vpravo vlevo, nahoru dolů se vrhali ti ptáci
či ty zvony anebo co to bylo,
35 kdesi někdo slyšel snad, jak je skála vrací,
kdesi někdo dojem měl, jako by se lilo.
Klubko křídlovkou naplnilo se,
ve stromech se chvěla, chvěla se v rose.

Srdce se v nich chvělo, srdce se chvělo všude,
40 znělo, vřelo, pělo, nadouvalo se, plakalo,
srdce stalo se ohniskem klubka, klubko se zdálo že hude,
že se náhle rozpomnělo na vše, co je zklamalo,
ale přece bylo to jen srdce člověka.

A ten člověk, srdce, křídlovka, ohnisko, klubko —
45 kterak třásla jsi se, věcí všech slupko! —
tedy zpívali,
podzimní večer, mlhy a chlad,
ticho, vlhko, vůně táhnoucí z lesů a lad
také tedy zpívaly,
50 v srdce člověka jako do not se dívající,
v srdci člověka sebe a touhu svou zříce.

A co by mohlo venku, nedaleko města, klubko věcí
zazpívati si jiného
než kapku z proudu, jež vidíme téci,
55 žal a lásku milého,
obyčejnost z ulice, píseň z kolovrátku,
která však ve své chvíli přece se podobá svátku,
trhá cáry z hlubin a vrhá je do prostoru,
když je večer a smutek sklouzá po věcech,
60 cestičkami nervů v každém se ocitaje tvorů,
k vykřiknutí škrtě dech.
Praskla hladina, jež tichem byla sepjata,
zbyly kruhy ze skla, z plechu, ze zlata;

poněvadž se mlhou opila,
65 nad hlavou klenba křišťálová se nám rozbila
a kus po kusu padá dolů a řinčí
Nad Berouňkou pod Tetínem a Horo, horo, vysoká jsi,
sklínku za sklínkou prázdníme,
smutek vraždíme,
70 zabodávající do něho rozmach ruky —

Pak přišlo pomalu vykoupení:
klubka ani křídlovky není.
V zámku ze skla a mléka pod vodou sedíce zříme,
kterak svět za okny venku bez touhy dříme,
75 kolébá se, naslouchá hudbě,
které propadl docela jako své sudbě:
živel z plynulosti a ze zelení
a v něm lesy rdestu a zdrojůvky, ryby ze stříbra a mědi,
vodní ženky ze stínů, raci na kořeni,
80 chapadla a vousy vlají, oči hledí,
ale marně, neboť netouží po ničem,
hypnotizovány hudbou jako snem,
hudbou, která jest bezpochyby chvěním našich
skleněných tabulí,
jež se sděluje plynulosti, zeleni, stříbru, mědi, stínu,
85 aby rovněž se rozezvučely a hudbou naduly
jako extraktem života, jenž se podobá plynu,
omamuje, uspává, usmrcuje —
zříme, nasloucháme, já a nevím kdo ještě,
hudba plyne, plyne, plyne jako v tropech deště,
90 i nás omamuje, uspává, nadouvá, usmrcuje,
nejsme my to již, nýbrž toliko fantómy naše,
se všemi věcmi jsoucí zajedno, rozmělnění, kaše,
do níž plynulost jako vichor duje,
duje, duje a du — du — duje, du — du — du — — —

95 Nevím, kdy to bylo, náhle ovšem:
znaveno zmlklo srdce, ohnisko zhaslo, bylo po všem.

Vlhké, vonné mlhy táhnou z lesů a lad,
podzimní večer tichý je pěchuje v chlad,
stále znova namotávají se v klubko, nahoře, dole,
100 zamotávají v ně věci stále úporněji,
klubko kleslo mezi lesy a pole,
není známo již, které v něm události se dějí,
ale ony se dějí,
dějí, dějí,
105 dějí...